

TUSSENSTAND ZEEUWSE VISATLAS

door Pepijn Calle

Een conceptversie van de Zeeuwse visatlas is te bekijken op www.zeeland.vissenatlas.nl. Het betreft een tussenstand van de analyse van zo'n 10.000 waarnemingen die we in het eerste jaar veldwerk van dit project ontvingen. Uiteindelijk zal de visatlas als boek worden uitgegeven in de Fauna Zeelandica-reeks, maar in een serie van drie artikelen in ZEEUWSLANDSCHAP zal Pepijn Calle al een voorproefje geven van wat u kunt verwachten. Dit is het eerste nummer van die reeks.

Foto

De exotische zwart-bekgrondel, een bedreiging voor de inheemse rivierdonderpad. (L. Calle)

HET NET SLUIT ZICH

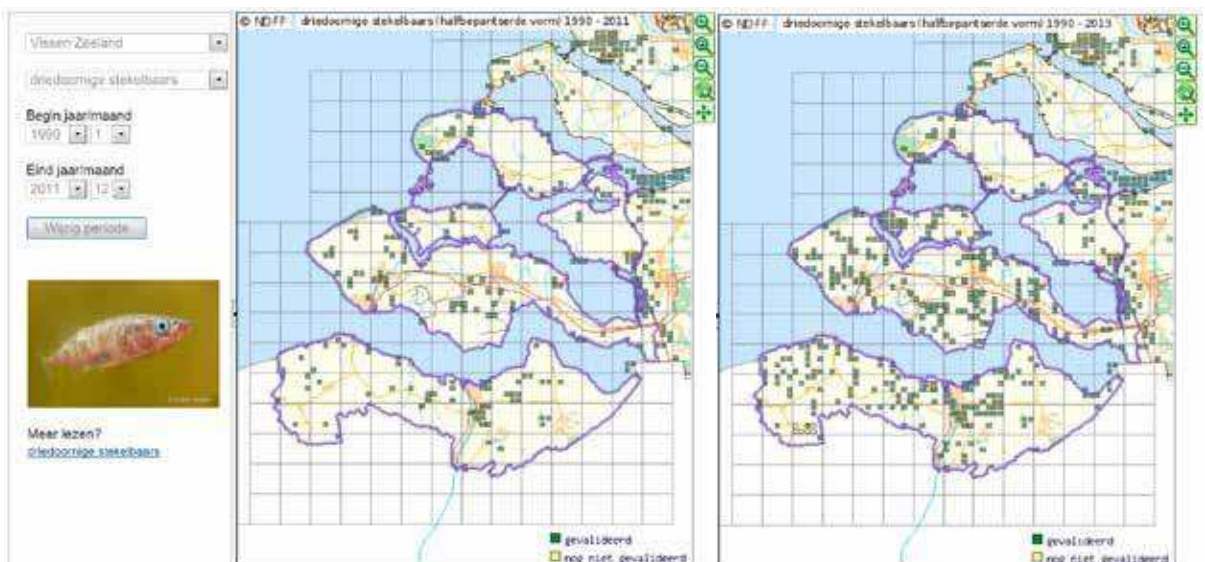
Gericht veldwerk en al de aangeleverde data leiden tot steeds completere verspreidingskaarten. In de verspreidingskaart hieronder is te zien dat het aantal waarnemingen van de driedoornige stekelbaars sinds 2012 sterk is toegenomen. Voor veel andere soorten laten de verspreidingskaarten eveneens een grote inhaalslag zien.

ZEELAND = VISLAND

Onze literatuurstudie wijst uit dat we meer dan 200 soorten in Zeeland mogen verwachten. Dit aantal is

voor Nederlandse begrippen erg hoog. Op een klein aantal gespecialiseerde vissoorten na, zijn bijna alle andere (in Nederland waargenomen) soorten in de provincie te verwachten. Als kanttkening zij vermeld dat in deze lijst ook veel dwaalgasten van zee zijn opgenomen. Desondanks is de soortenrijkdom groot en die rijkdom is te verklaren door de grote variatie aan watertypen. Zo hebben we een estuarium (Westerschelde), een zoute zeearm met getij (Oosterschelde), het grootste zoutwatermeer van Europa (Grevelingen), een groot zoet meer (Volkerak-Zoommeer), de Noordzee-

Figuur 1
Verspreidingskaart van de driedoornige stekelbaars. De toename van het aantal vindplaatsen is duidelijk.

kust, brakke krekens, zoete krekens, watertjes in schraal zand (duinen + dekzandrug Zeeuws-Vlaanderen) en bovendien veel kleine aangelegde wateren.

BEEKVIS IN DE POLDER

Een bijzondere waarneming was de vondst van een populatie riviergrondels in de polder. In de omgeving Borssele werd de soort (vooralsnog) in maar liefst vier kilometerhokken vastgesteld. Deze soort heeft een voorkeur voor beken en rivieren en wordt veel minder vaak in stilstaand water waargenomen. In Zeeland zijn er alleen aan de oostrand enkele waarnemingen gedaan, maar deze wateren staan nog enigszins in verbinding met het rivierengebied. Alle gevangen dieren bleken steeds op of rond duikers te zitten. Daar was steeds stenig substraat aanwezig en was sprake van een verhoogde stroomsnelheid. Het lijkt er op dat de grondels de tussenliggende watergangen wel kunnen passeren, maar niet graag als leefgebied gebruiken.

EXOTEN IN OPMARS

Het atlasproject laat ook de opkomst van exoten zien. Zonnebaars is zo'n soort. Deze blijkt niet alleen op het dekzand van Zeeuws-Vlaanderen voor te komen (waar zij een sterk negatieve invloed heeft op inheemse fauna), maar ook gewoon in polderslootjes. Zo blijkt de soort op verschillende plekken in Zuid-Beveland voor te komen. De verwachting/vrees is dan ook dat deze soort zich de komende jaren sterk zal uitbreiden. Ook andere exoten als zwartbekgrondel en blauwband krijgen steeds meer een voet tussen de deur, en helaas is ook van deze soorten een negatieve invloed op inheemse fauna bekend.

Onderbelichte soortgroep bij natuurbeheerders
Natuurbeheerders hebben overwegend weinig aandacht voor vissen. Navraag bij onze collega-organisaties wees uit dat geen van hen viswaarnemingen in hun databestanden hadden geregistreerd. Dat is opvallend voor zo'n water- en visrijke provincie. Tot voor kort was vis dan ook bijna een exclusieve soortgroep voor beroeps- en sportvissers. Maar die situatie wijzigt; we zien dat steeds meer ecologen en amateuronderzoekers zich voor vis interesseren. Ook de overheid verzoekt natuurbeherende organisaties nu hun wateren op vis te onderzoeken en heeft daar zelfs subsidies voor over. Dit is niet voor niets, vissen zijn namelijk goede graadmeters voor het functioneren van een watersysteem.

*Foto
Dunlipharders
grazen net als
diklipharders op de
wieren en algen in
geulen van schor-
ren. (B. de Maat)*

VERDRONKEN LAND ONDERZocht

In Zeeland bleken ook de schorren nauwelijks onderzocht te zijn. Van het 35 vierkante kilometer grootte Saeftinghe waren er maar in enkele vierkante kilometers waarnemingen gedaan. Het getijdenverschil, de vele blubberige geulen en de zware netten maken het vissen een lastige klus. In vijf inventarisatiedagen werden hier met de hulp van 25 vrijwilligers vrijwel alle km-hokken onderzocht. In totaal zijn er meer dan 1000 vissen gevangen (en grotendeels levend terug gezet) en werden er 16 soorten gevangen. Een erg mooi resultaat dus, dat om een vervolg vraagt.

FOCUS VERVOLG VELDONDERZOEK

Nu het verspreidingsbeeld van algemenere vissen steeds completer raakt, kunnen we de komende periode gericht onderzoek doen naar de overgebleven witte gebieden en bijzonderheden. In de planning staat onder meer het verspreidingsbeeld van de invasieve zwartbekgrondel zo compleet mogelijk in beeld te brengen. Daarnaast zal de focus nog meer komen te liggen op beschermde- en rode lijst soorten. Van de beschermde bittervoorn zijn al lang geen zekere waarnemingen gedaan, terwijl er op diverse plaatsen geschikte leefgebieden aanwezig lijken te zijn. Diverse schorrengebieden staan op de nominatie onderzocht te worden. Kortom er valt nog veel leuks te ontdekken en wie hieraan wil meehelpen kan zich per e-mail melden bij p.calle@hetzeeuwselandschap.nl.

Pepijn Calle is medewerker bij de afdeling Ecologie en kwaliteitszorg van stichting Het Zeeuwse Landschap en coördinator van de Zeeuwse visatlas.

*Foto
Visinventarisatie
in het Verdrongen
Land van Saeftinghe,
leuk voor jong en
oud. (B. de Maat)*

